

Ochrana významných dřevin a jejich skupin na Tepelsku

Miroslav Tréglér, MěÚ Mariánské Lázně

Od roku 2003 bylo vyhlášeno několik stromořadí a starých stromů jako významné krajinné prvky a památné stromy.

Počínaje rokem 2003 převzal Městský úřad v Mariánských Lázních působnost na správním území města Teplá. V ochraně přírody a krajiny je omezena asi na polovinu území, západní část Tepelska leží v CHKO Slavkovský les a státní správu zde vykonává správa oblasti sídlící též v Mariánských Lázních. Z hlediska ochrany významných dřevin rostoucích mimo les a jejich skupin nám naši předchůdci z příslušného okresního úřadu (Karlovy Vary) a pověřeného obecního úřadu (Toužim) zanechali čistý stůl. Nebyl zde vyhlášen žádný památný strom (PS), žádné ze stromořadí nebylo registrováno jako významný krajinný prvek (VKP). Přitom právě silniční stromořadí tvoří na Tepelsku pohledově významné pozitivní prvky v obrazu zemědělské krajiny a nejbližší okolí tepelského kláštera je poměrně bohaté na staré stromy. Na začátku je třeba říci, že výše zmíněné instituty zákonné ochrany dřevin dnes nemají představovat cejch nedotknutelnosti, ale právě naopak jsou počátkem cílené péče o vybrané jedince a skupiny stromů. Tato péče obnáší zásahy, které vedou k větší provozní bezpečnosti, k prodloužení života a v případě stromořadí k zachování liniové zeleně a tím i rázu krajiny.

Rok 2003 jsme věnovali poznávání nového správního obvodu, byl to rok hledání a zpracovávání návrhů. Ještě koncem roku jsme registrovali zahradu a park u kláštera premonstrátů v Teplé jako VKP Klášter Teplá. Jde o významnou enklávu nelesní zeleně, nepochybně s kulturně – historickým a duchovním rozměrem. Největší dřevinu klášterního parku jsme v roce 2004 vyhlásili jako PS Hroznatova lípa. Jedná se o lípu velkolistou s obvodem kmene 910 cm (měřeno včetně torza druhého kmene) a výšky 41 m, stáří odhadujeme na minimálně 250 let.

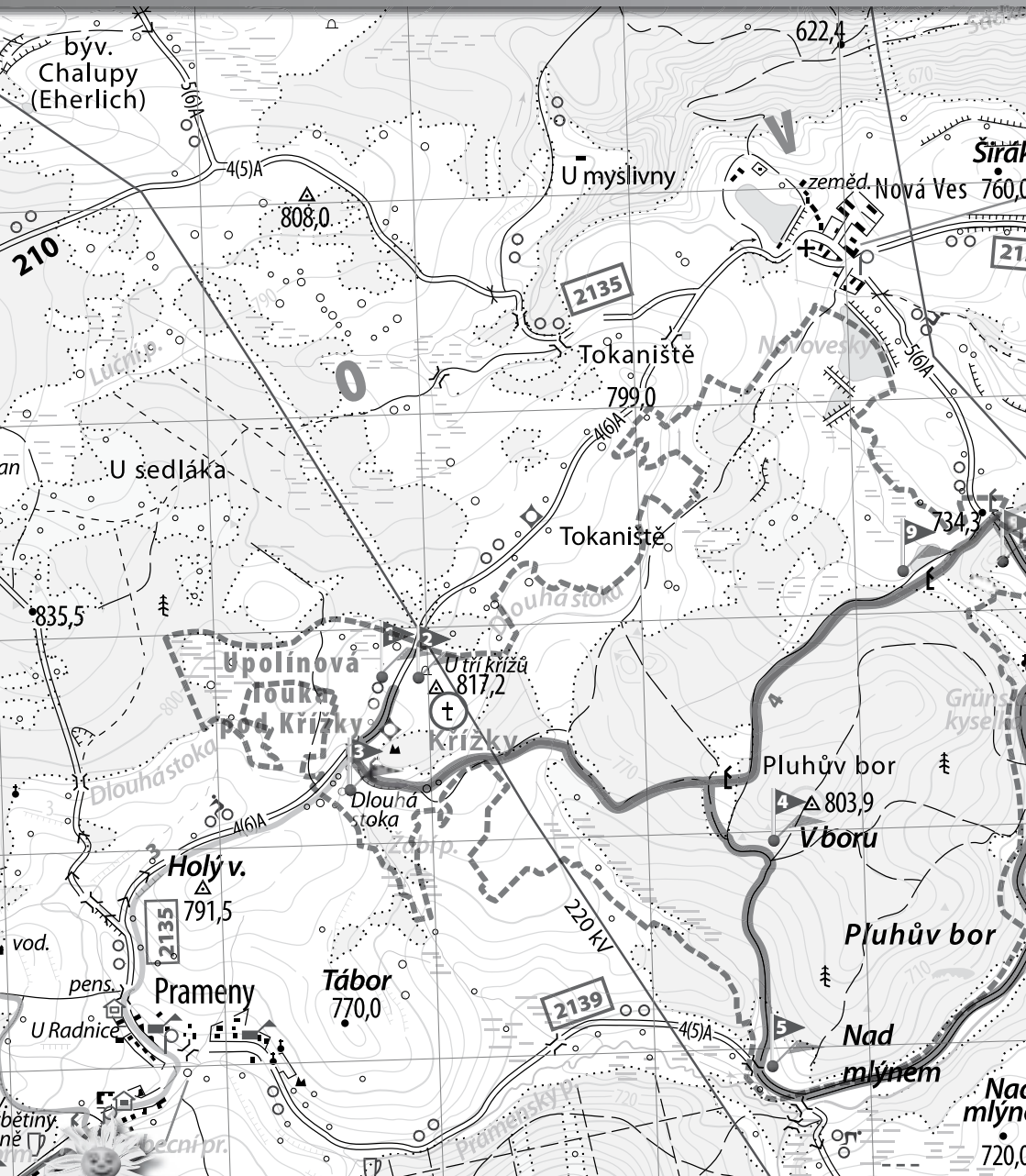
Vyhlášením se Hroznatova lípa zařadila mezi největší památné stromy České republiky. Lípa nese symbolicky jméno českého šlechtice a zakladatele kláštera. V roce 2005 jsme registrovali VKP Bezvěrovská alej (287 stromů), nejdelší a nejkompaktnější silniční stromořadí v obvodu naší působnosti. Působivá je zvláště partie mezi Bezvěrovem a hranicí krajů tvořená převážně jasany.

pokračování na str. 19

PS Beranovská oře. Foto: Miroslav Tréglér

NAUČNÁ STEZKA MNICH

OVSKÉ HADCE

UPOLÍNOVÁ LOUKA

Národní přírodní památka Upolínová louka zpřístupněná vyhlídkovým chodníkem reprezentuje druhově bohatou mokřadní louku s řadou chráněných druhů. (panel 1)

KŘÍŽKY

Národní přírodní památka Křížky chrání vzácná rostlinná společenstva na hadcových skalkách v čele se zdejším endemitem rožcem kuřičkolistým. (panel 2)

DLOUHÁ STOKA

Kulturní památka na dobu rozmachu dobývání cínu v hornoslavkovském revíru. Vodní dílo nemající ve své době v Čechách obdoby. (panel 3)

HADEC

Malá exkurze do geologického vývoje hadce, který je příčinou vzniku unikátního území v rámci celé České republiky. (panel 4)

BRUSÍRNÝ HADCE

Seznámení s historií zpracování a využití hadce k dekorativním účelům a s historií zdejších brusíren. (panel 5)

PLUHŮV BOR

Národní přírodní rezervace chrání ve Slavkovském lese nejrozsáhlejší hadcový bor přirozeného charakteru s přimíšeným smrkem a řadou drobných skalních výchozů. (panel 6)

GRŮNSKÁ KYSELKA

Vývěr Grünské kyselky, krytý altánem, s možností osvěžení a ochutnání této jedinečné minerálky. (panel 7)

DOMINOVA SKALKA

Přírodní památka pojmenovaná podle významného českého botanika Karla Domina. Hadcový výchoz s fragmenty vřesovišť. (panel 8)

NOVOVESKÁ KYSELKA

Zastávka u bývalé stáčírny minerálních vod na panství vévodů Beauforta-Spontiniho z Bečova. (panel 9)

PS Hroznatova lípa. Foto Miroslav Tréglér

V témže roce jsme vyhlásili PS Beranovská olše, bizarní vícekmen olše lepkavé s obvodem 635 cm rostoucí v nivě Podhájského potoka pod Beranovkou. V roce 2006 jsme vyhlásili PS Lípa u hřbitova. Mohutná lípa srdčitá roste u silnice ze Teplé (od kláštera) na bývalé Dřevohryzy, u odbočky ke hřbitovu. Pod lípou je barokní socha Krista trpitele z roku 1704. Strom je vysoký 29 m a obvod kmeny (měřeno ve 125 – 165 cm nad zemí) je 529 cm. V roce 2006 jsme učinili další významný krok k zachování rázu krajiny centrálního Tepelska a to registraci 5 silničních alejí za VKP. U města Teplá jde o VKP Tepelská stromořadí – ke klášteru (38 stromů; v březnu 2008 začala jednání vyvolaná správcem komunikací a městem Teplá o opravě a rozšíření vozovky a možnosti kompletní výměny stromořadí, tj. o pokácení a následně nové výsadbě), VKP Tepelská stromořadí – k Dřevohryzům (127 stromů) a VKP Stromořadí Klášter Teplá – Šafářské Domky (105 stromů). Nejčastějšími dřevinami těchto stromořadí jsou javory klen a mléč, doplňují je jasan ztepilý, jeřáb ptačí, jilmy či dub letní.

Jasanová alej podél silnice severně od železničního přejezdu v Mrázově byla registrována jako VKP Stromořadí u Mrázova (49 stromů). VKP Stromořadí u Beranovky (111 stromů), stromořadí podél silnice k Mrázovu, je tvořeno převážně javorem mléčem. Počátkem roku 2008 by vyhlášen PS Javor u brány. Atraktivní jedinec javoru kleny (obvod 340 cm) tvoří dnes již na Tepelsku ojedinělý estetický celek s branou statku nad návisí ve Starém Sedle.

Jak již bylo zmíněno, vyhlášení PS a registrace VKP nejsou pro nás samoučelnými akty, ale naopak kroky, kterými náš úřad přebírá část zodpovědnosti za uchování významných dřevin a jejich skupin v krajině. Prvotní a zákonnou povinnost péče o dřeviny mají samozřejmě jejich vlastníci. Nám se podařilo odborně ošetřit v době vyhlášení všechny jmenované památné stromy. Šlo vesměs o redukční a bezpečnostní řezy a instalace statického zabezpečení korun (tzv. úvazy). Výjimkou je Beranovská olše, kde vzhledem k umístění stromu není třeba zasahovat do jeho přirozeného vývoje. Taktéž byla ošetřena a zajištěna proti rozlomení a pádu lípa rostoucí v klášterním parku (VKP Klášter Teplá) nejbliže budově

konventu. Zásahy do silničních stromořadí doposud zajišťují správci komunikací (v tomto případě Údržba silnic Karlovarského kraje, a. s.) vlastními silami. Jelikož nejde o firmu specializovanou na údržbu zeleně (řezy stromů), je kvalita provedení zásahů někdy neuspokojivá. V současné době, a díky oboustrannému pochopení a dialogu mezi ochranou přírody a správci a vlastníky komunikací, začínáme realizovat myšlenku odborného ošetření vybraných stromořadí arboristickými firmami. Podmínkou je zajistit dostatečné finanční prostředky. Ve věci získání dotací nám aktivně pomáhá karlovarské pracoviště Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a tak věřím, že v příštím roce bude již realizován první projekt odborného ošetření vybraných stromořadí na Tepelsku. Myslím, že se daří i přibližovat názory na možnosti a cesty k uchování kontinuity silničních stromořadí. Bylo by nesprávné zničit několika neuváženými kroky fenomén, který nám v kulturní krajině zanechal naši předci.

VKP Tepelská stromořadí – k Dřevohryzům. Foto Miroslav Tréglér

Poznámka: Pokud není jinak uvedeno, jsou obvody kmenů stromů uváděné v článku měřeny v 1,3 m nad zemí. Veškeré údaje o PS a VKP jsou platné k datu vyhlášení či registrace.